EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 7.6.2019.
COM(2019) 259 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS PADOMEI UN EIROPAS PARLAMENTAM

Darbības programmu, kas 2017. gadā līdzfinansētas no Eiropas atbalsta fonda vistrūcīgākajām personām, gada īstenošanas ziņojumu kopsavilkums

Darbības programmu, kas 2017. gadā līdzfinansētas no Eiropas atbalsta fonda vistrūcīgākajām personām, gada īstenošanas ziņojumu kopsavilkums

1. IEVADS

Eiropas atbalsta fonds vistrūcīgākajām personām (*FEAD*)[1] palīdz mazināt nabadzības smagākās formas ES, piemēram, nenodrošinātību ar pārtiku, bērnu nabadzību un bezpajumtniecību. Kopējais pieejamais fonda finansējums ir 3,8 miljardi EUR (pašreizējās cenās). ES piešķir līdz 85 % no atbilstīgā finansējuma, ar ko papildina dalībvalstu piešķirtos līdzekļus, un tādējādi fonda kopējā vērtība ir aptuveni 4,5 miljardi EUR. Dalībvalstis īsteno i) pārtikas un/vai pamata materiālās palīdzības darbības programmu (DP I) un/vai ii) sociālās iekļaušanas darbības programmu (DP II). Pārtika un/vai pamata materiālā palīdzība jāpapildina ar papildpasākumiem, piemēram, nosūtīšanu uz sociālajiem dienestiem. Atbilstīgi Regulas (ES) Nr. 223/2014 (*FEAD* regula) 13. panta 9. punktam šis kopsavilkums ir balstīts uz informāciju, kas iekļauta Komisijas akceptētajos 2017. gada īstenošanas ziņojumos. Pastāv vairāki ierobežojumi attiecībā uz datiem. Konkrētāk — vairāku rādītāju vērtības ir noteiktas, pamatojoties uz informētiem novērtējumiem, un kopējās vērtības ir jāvērtē piesardzīgi (sk. arī pielikumu). Dalībvalstu ziņojumi tagad ir pilnīgāki, taču joprojām pastāv vairāki trūkumi; piemēram, ziņojot par horizontālajiem principiem, bieži vien netiek iekļauta informācija par pasākumiem, kas veikti, lai šos principus ievērotu. Ziņošana par papildpasākumiem ir uzlabojusies, taču šo pasākumu devumu sociālās iekļautības mērķa sasniegšanā joprojām bieži vien ir sarežģīti izvērtēt, izmantojot sniegtos pierādījumus, turklāt joprojām netiek sistemātiski ziņots par šķēršļiem un problēmām papildpasākumu īstenošanā. Īstenošanas ziņojumu iesniedza visas dalībvalstis, izņemot Apvienoto Karalisti. Tā kā starp īstenošanu un ziņošanu paiet noteikts laiks, šis kopsavilkuma ziņojums ietver arī vēlāku notikumu attīstību, par ko ir bijusi pieejama informācija.

2. NESENĀS NORISES ES LĪMENĪ

Lai gan tādu personu īpatsvars, kas pakļautas nabadzības vai sociālās atstumtības riskam, 2017. gadā samazinājās no 23,5 % līdz 22,4 %, sociālās atstumtības riski, jo īpaši bērniem, bezpajumtniekiem, personām ar invaliditāti un personām ar migrantu izcelsmi, joprojām ir problēma. Kopējais nabadzības un sociālās atstumtības riskam pakļauto personu skaits bija 113 miljoni, kas ir mazāk par pirmskrīzes līmeni, taču joprojām tālu no tā, kas vajadzīgs, lai sasniegtu stratēģijas "Eiropa 2020" mērķus. Smaga materiālā nenodrošinātība samazinājās līdz nepieredzēti zemam līmenim, taču vairākās dalībvalstīs tas joprojām ir augsts. Bezpajumtniecība pēdējā laikā ir pieaugusi gandrīz visās dalībvalstīs. Bērnu nabadzības riski joprojām krietni pārsniedz rādītājus, kas attiecas uz iedzīvotājiem kopumā. Ņemot to vērā, *FEAD* atbalsts, ko sniedz visnelabvēlīgākajā situācijā esošām sabiedrības grupām, nodrošinot pārtiku un pamata patēriņa preces, piemēram, skolas piederumus un higiēnas preces, vai organizējot sociālās iekļaušanas pasākumus, joprojām ir ļoti vajadzīgs.

Komisija 2018. gadā pieņēma vērienīgu priekšlikumu, rosinot nākamajā plānošanas periodā izveidot Eiropas Sociālo fondu Plus (ESF+), apvienojot *FEAD*, ESF un vēl trīs

[1] Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 11. marta Regula (ES) Nr. 223/2014 par Eiropas atbalsta fondu vistrūcīgākajām personām (OV L 72, 12.3.2014., 1. lpp.). Regulu augustā grozīja, pārskatot Finanšu regulu; sk. šeit: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?qid=1537946431022&uri=CELEX:02014R0223-20180802.

finansēšanas instrumentus[2]**.** Priekšlikums patlaban tiek apspriests ar likumdevējiem. ESF+ regulā[3], kas pamatota ar ietekmes novērtējumu[4], ir noteikts mērķis nodrošināt, lai līdzekļi, uz ko attiecas dalīta pārvaldība, tiktu novirzīti galvenajām problēmām un jo īpaši tam, lai veicinātu Eiropas sociālo tiesību pīlāra principu un Eiropas pusgada ieteikumu īstenošanu. Ņemot vērā iepriekš minētās un joprojām aktuālās problēmas, ir paredzēts, ka fonds veicinās sociālo iekļautību, izmantojot ievērojamu daļu ESF+ piešķīrumu dalībvalstīm (vismaz 25 %), kā arī mazinās materiālo nenodrošinātību, nosakot ES līmeņa mērķi 4 % līmenī un minimālo piešķīrumu 2 % apmērā katrai dalībvalstij. Tādējādi tiek nodrošināts finanšu līdzekļu minimums tiem, kam palīdzība nepieciešama visvairāk; Komisija lēš, ka atbalsta līmenis saglabāsies tāds pats kā pašreizējā *FEAD*. ESF+ regulā ir ņemta vērā arī ieinteresēto personu prasība saglabāt zemākas prasības attiecībā uz šo palīdzības veidu, kā arī vienkāršotas datu vākšanas, uzraudzības un ziņošanas prasības.

***FEAD* ekspertu grupa**, kuru veido vadošo iestāžu pārstāvji, gan 2017. gadā, gan arī 2018. gadā tikās divas reizes, lai apspriestu *FEAD* programmas īstenošanas jautājumus, tostarp ESF+ pasākumu izstrādi pamata materiālās palīdzības sniegšanai (11. konkrētais mērķis) un vistrūcīgāko personu sociālo integrācijai (10. konkrētais mērķis). Sanāksmju laikā tika sniegta informācija par situāciju saistībā ar *FEAD* un ESF savstarpējo papildināmību. Komisija organizēja ***FEAD* tīkla sanāksmes**, kurās tika skatīti arī jautājumi par *FEAD* nākotni nākamajā plānošanas periodā. Līdz 2018. gada beigām bija noorganizēti 13 pasākumi, kuros notika pieredzes un paraugprakses apmaiņa. Dalībnieki un jo īpaši uzņēmējas dalībvalstis prezentēja gadījumu pētījumus un informāciju par grūtībām un risinājumiem kopēju interešu jautājumos, kas saistīti ar *FEAD* programmas īstenošanu. Sanāksmēs īpaša vērība tika pievērsta papildpasākumiem, kā arī bezpajumtniecības un mājokļa zaudēšanas gadījumu mazināšanai. Pirmo reizi vienlaikus ar tīkla sanāksmi notika Eiropas Nacionālo organizāciju federācijas darbam ar bezpajumtniekiem (*FEANTSA*) 2018. gada Bezpajumtniecības izbeigšanas balvas piešķiršanas ceremonija. 2017. un 2018. gada otrajā pusē notika ikgadējās sanāksmes, kurās piedalījās **ES līmeņa partnerorganizāciju pārstāvji** un tika skatīti jautājumi par īstenošanas problēmām un ierosmēm attiecībā uz nākamo plānošanas periodu un komunikācijas pasākumiem.

***FEAD* termiņa vidusposma novērtējumā**[5] **tika gūts apstiprinājums tam, ka *FEAD* nodrošina tik ļoti vajadzīgo palīdzību vistrūcīgākajām personām**. Laikposmā no 2014. līdz 2017. gadam fonds nodrošināja atbalstu vidēji 12,7 miljoniem cilvēku gadā. Fonda darbība ir saskaņota ar dalībvalstu nabadzības izskaušanas programmām un ne tikai ar ESF, bet arī ar citiem ES fondiem un papildina tos. *FEAD* atstāj būtisku pozitīvu ietekmi gandrīz visās dalībvalstīs — tiek aptvertas jaunas mērķgrupas, jaunas darbības un plašākas teritorijas. Vērā ņemams ieguvums bija partnerorganizāciju spēju pilnveide un profesionalitātes celšana. Tomēr pastāvīgi tiek iegūti pierādījumi par pārmērīgu reglamentēšanu[6], kas veicina pārmērīgu

[2] Jaunatnes nodarbinātības iniciatīva, Nodarbinātības un sociālās inovācijas programma un Veselības programma.

[3] https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/budget-may2018-european-social-fund-plus-regulation_en.pdf.

[4] https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/budget-may2018-esf-egf-swd_en.pdf.

[5] Komisijas dienestu darba dokuments "Mid-term evaluation of the Fund for European Aid to the most deprived" (Eiropas atbalsta fonda vistrūcīgākajām personām termiņa vidusposma novērtējums) (SWD(2019) 148), kā arī tā kopsavilkums (SWD(2019) 149).

[6] "Pārmērīga reglamentēšana" ir jēdziens, kas attiecas uz dalībvalstīm, kuras, īstenojot ES tiesību aktus valsts līmenī, pārsniedz ES tiesību aktu prasības. Tā var palielināt ieguvumus, bet var arī uzņēmumiem un valsts iestādēm radīt nevajadzīgas izmaksas, kas tiek kļūdaini saistītas ar ES tiesību aktiem.

prasību piemērošanu, — piemēram, lielākajā daļā dalībvalstu tiek piemērota prasība reģistrēt galasaņēmējus. Gūtā pieredze cita starpā rāda, ka jāsaglabā uzsvars uz vistrūcīgākajām personām, jāturpina stiprināt sinerģiju ar ESF un jāsaglabā īstenošanas elastība. Šie aspekti iekļauti Komisijas priekšlikumā par ESF+.

2017. gadā visas dalībvalstis, kuras īsteno DP I, veica strukturētus galasaņēmēju apsekojumus, kā to prasa *FEAD* regula[7]. Šie apsekojumi ir ņemti vērā arī šajā ziņojumā. Mērķis bija iegūt informāciju par galasaņēmēju sociāli ekonomiskajiem apstākļiem, pašreizējo un iepriekšējo situāciju, kā arī par viņu apmierinātību ar *FEAD* palīdzību un vākt datus no partnerorganizācijām par materiālās palīdzības sadali un veikto papildpasākumu veidiem.

3. DARBĪBAS PROGRAMMU ĪSTENOŠANAS GAITA

3.1. Finansiālā īstenošana

Kopumā *FEAD* programmu finansiālā īstenošana 2017. gadā turpināja paātrināties. Faktiski kopējie atbilstīgie publiskie (dalībvalstu un ES) izdevumi, ko apstiprināja *FEAD* darbību atbalstam, sasniedza 637,3 miljonus EUR, kas ir vairāk par 569,5 miljoniem EUR 2016. gadā un ievērojami vairāk nekā 2015. gadā (444,2 miljoni EUR). Kopējās izdevumu saistības 2014.–2017. gadā bija 1973,5 miljoni EUR, kas ir 44 % no programmu kopējiem līdzekļiem (ES un valsts līdzfinansējums). Saņēmējiem veikto maksājumu apjoms 2017. gadā bija mazāks nekā iepriekšējā gadā (405,2 miljoni EUR 2017. gadā salīdzinājumā ar 434,9 miljoniem EUR 2016. gadā), taču nedaudz lielāks nekā 2015. gadā (395,2 miljoni EUR). Sīki izstrādāts finanšu sadalījums, arī pa dalībvalstīm, redzams pielikuma I tabulā[8].

Ievērojams progress tika panākts saistībā ar Komisijai iesniegtajiem maksājumu pieteikumiem. 2017. gadā dalībvalstis deklarēja kopumā 475 miljonus EUR atbilstīgo publisko izdevumu salīdzinājumā ar 353,4 miljoniem EUR 2016. gadā un 46,3 miljoniem EUR 2015. gadā.

Kas attiecas uz finansiālo izpildi — līdz 2018. gada 31. decembrim Komisija bija veikusi starpposma maksājumus 955 miljonu EUR apmērā. Līdz tam laikam finansiālā izpilde, kas izteikta kā Komisijas veikto starpposma maksājumu līmenis, bija pārsniegusi 25 % no kopējiem piešķīrumiem 2014.–2020. gadā.

3.2. Fiziskā īstenošana

2017. gadā Fonda vistrūcīgākajām personām palīdzību sniedza 26 dalībvalstis, kas ir ievērojami vairāk nekā iepriekšējā gadā. Kipra, Ungārija un Horvātija un sāka palīdzības sniegšanu 2017. gadā, savukārt Portugāle atsāka 2016. gadā pārtraukto pārtikas izdalīšanu. No 26 dalībvalstīm 22 valstis izdalīja pārtiku un/vai pamata materiālo palīdzību un nodrošināja papildpasākumus (DP I; sk. 1. attēlu) un 4 dalībvalstis īstenoja sociālās iekļaušanas programmas (DP II; sk. 1. attēlu). Vienīgā dalībvalsts, kas, tāpat kā Apvienotā Karaliste, 2017. gadā nesniedza palīdzību, bija Rumānija, kurai institucionālu izmaiņu dēļ bija jāpārstrādā sava darbības programma.

[7] Regulas (ES) Nr. 223/2014 17. panta 4. punkts.

[8] Vairākas dalībvalstis ir precizējušas dažas *FEAD* kopējo ieguldījuma rādītāju vērtības par 2015. un 2016. gadu. Tāpēc šajā iedaļā minētās vērtības var atšķirties no iepriekšējos gados publicētajām vērtībām.

Vairākas darbības programmas 2017. un 2018. gadā tika grozītas, un tas liecina, ka intervences pasākumus vai īpašus īstenošanas noteikumus var padarīt efektīvākus. Izmaiņas visbiežāk bija saistītas ar to, kā galasaņēmējiem tiek sniegta palīdzība, ar galasaņēmēju atbilstības kritērijiem un/vai ar sniegtās pārtikas un materiālās palīdzības saturu. Daži DP grozījumi bija saistīti ar vienoto likmju izmantošanu un tādējādi vienkāršoja fonda administrēšanu. Bieži vien tika veiktas citas izmaiņas, kurām nebija vajadzīgi formāli grozījumi, piemēram, tika paplašināts papildpakalpojumu loks vai arī tie tika pielāgoti jaunām vajadzībām.

1. attēls. 2017. gadā sniegtās palīdzības veids

DP	Palīdzības veids	Dalībvalsts
DP I	Pārtika	BE, BG, CY, EE, ES, FI, FR, HU, IT, LT, MT, PL, PT, SI (14)
	Pamata materiālā palīdzība	AT (1)
	Abas	CZ, EL, HR, IE, LU, LV, SK (7)
DP II	Sociālā iekļaušana	DE, DK, NL, SE (4)

Tiek lēsts, ka 2017. gadā *FEAD* palīdzību saņēma 12,9 miljoni cilvēku, kas ir vairāk nekā vidēji 12,7 miljoni cilvēku gadā laikposmā no 2014. līdz 2017. gadam. No visiem palīdzības saņēmējiem 2017. gadā vairāk nekā 12 miljoni cilvēku (95 %) saņēma pārtikas palīdzību, aptuveni 580 000 cilvēku (4,5 %) saņēma pamata materiālo palīdzību[9] un aptuveni 36 600 cilvēku (0,3 %) piedalījās sociālās iekļaušanas programmās (DP II)[10].

Tajās četrās dalībvalstīs, kuras īstenoja sociālās iekļaušanas programmas, palīdzību saņēmušo personu skaits bija par 25 % lielāks nekā 2016. gadā. Nīderlande un Zviedrija gadu no gada palielināja rādītāju par attiecīgi 333 % un 117 %, pieņemot dažādas stratēģijas, lai galasaņēmējus iesaistītu ierosinātajos sociālās iekļaušanas pasākumos (tās skaidrotas turpmāk tekstā). Visas četras dalībvalstis sasniedza vai pārsniedza lielāko daļu savu gada mērķu.

Puse dalībvalstu sniedza palīdzību lielākam skaitam personu nekā 2016. gadā, lai gan kopumā bija vērojams galasaņēmēju kopskaita samazinājums no 16 miljoniem 2016. gadā līdz 12,9 miljoniem 2017. gadā, kā galvenais iemesls bija tas, ka 2017. gadā Rumānija palīdzību nesniedza. 2016. gadā Rumānija bija atbalstījusi 3,3 miljonus personu, taču, kā skaidrots iepriekš, 2017. gadā tai palīdzības sniegšana bija jāpārtrauc. Šo samazinājumu daļēji kompensēja 13 dalībvalstis (AT, BE, BG, CZ, DE, DK, FR, IE, LU, LV, NL, PL un SE), kuras kopā sniedza palīdzību par aptuveni 362 000 galasaņēmēju vairāk nekā 2016. gadā. Turklāt Kipra, Ungārija, Horvātija un Portugāle sāka sniegt palīdzību 2017. gadā, palīdzības saņēmēju kopskaitu palielinot vēl par 340 000 personu. Papildus tam Īrija, kas līdz 2016. gadam bija sniegusi tikai pārtikas palīdzību, 2017. gadā aptuveni 5000 personu sniedza pamata materiālo palīdzību.

Bērni veidoja 30 % no 12,9 miljoniem cilvēku, kuri 2017. gadā saņēma pārtikas palīdzību, pamata materiālo palīdzību vai sociālās iekļaušanas palīdzību. Tas nozīmē, ka palīdzību saņēma 4 miljoni bērnu. Tāpat kā iepriekšējos gados, aptuveni puse personu, kas saņēma palīdzību, bija sievietes (6 miljoni). No palīdzības saņēmējiem 10 % bija migranti,

9 Darbības programmās, kuras paredz sniegt abus palīdzības veidus, var būt notikusi zināma pārklāšanās, jo personas var tikt uzskaitītas vairāk nekā vienu reizi.

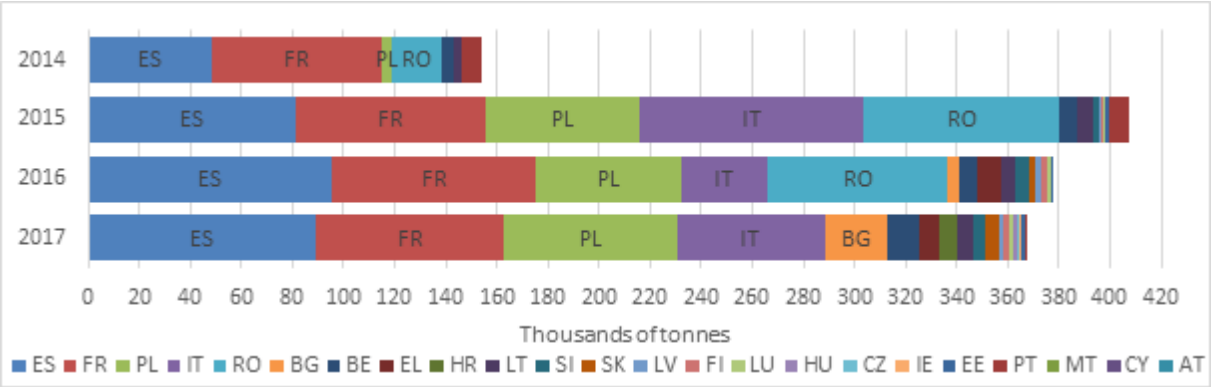
10 Sniegtie skaitļi bija balstīti uz aprēķiniem, ko veikušas partnerorganizācijas. Pastāv iespēja, ka galasaņēmēji ir pieskaitīti vairāk nekā vienu reizi.

personas ar ārvalstu izcelsmi vai minoritāšu pārstāvji (1,1 miljons iedzīvotāju). Turklāt 8 % galasaņēmēju bija vismaz 65 gadus veci (1 miljons), 3 % galasaņēmēju bija personas ar invaliditāti (433 000) un 3 % galasaņēmēju bija bezpajumtnieki (370 000).

Aptuvenais to bezpajumtnieku skaits, kuri saņēma *FEAD* palīdzību, 2017. gadā palielinājās par 71 %, sasniedzot vairāk nekā 370 000 personas. Aptuveni divas trešdaļas no bezpajumtniekiem, kuri palīdzību saņēma pirmo reizi, bija Itālijas iedzīvotāji — Itālija paplašināja savu gatavo maltīšu programmu, lai tās saņemtu pēc iespējas lielāks personu skaits. Arī Beļģijā un Čehijā būtiski palielinājās palīdzību saņēmušo bezpajumtnieku skaits — Beļģijā tika sniegta pārtikas palīdzība, savukārt Čehijā gan pārtikas, gan arī pamata materiālā palīdzība. Arī Bulgārija, Īrija, Latvija, Zviedrija un Slovākija ziņoja, ka palielinājies palīdzības saņēmēju skaits šajā mērķgrupā, savukārt Horvātija, Ungārija un Portugāle 2017. gadā pirmo reizi sāka palīdzēt bezpajumtniekiem, izmantojot *FEAD* līdzekļus[11].

DP I — pārtikas palīdzība

Lielākā daļa dalībvalstu palielināja nodrošinātās pārtikas apjomu, neskatoties uz to, ka 2017. gadā sadalītās pārtikas kopējais apjoms samazinājās par 3 % salīdzinājumā ar 2016. gadu; samazinājuma galvenais iemesls bija tas, ka Rumānija 2017. gadā pārtikas palīdzību nesniedza. 2017. gadā pārtikas palīdzību sniedza 21 dalībvalsts. Piecu dalībvalstu (Spānija, Francija, Polija, Itālija un Bulgārija) sniegtā pārtikas palīdzība veidoja 85 % no 2017. gadā izsniegtās pārtikas kopējā apjoma (sk. 2. attēlu). Divas trešdaļas no pārtikas palīdzības veidoja piena produkti un milti, maize, kartupeļi, kā arī citi cieti saturoši produkti. Lielāko izdalītās pārtikas apjoma pieaugumu tonnās 2017. gadā konstatēja Itālijā un Bulgārijā, kur tika paplašināta pārtikas palīdzības programma. Minētās valstis izdalīja attiecīgi par 24 000 un 19 000 tonnu pārtikas vairāk nekā 2016. gadā. Turklāt tā iemesla dēļ, ka programmā tika iekļauti jauni pārtikas produkti un partnerorganizācijas, Īrija 2017. gadā četras reizes palielināja izdalītās pārtikas apjomu (vēl 623 tonnas). Arī citas dalībvalstis, tostarp Beļģija, Čehija, Horvātija, Kipra, Latvija, Lietuva, Polija, Portugāle, Slovākija un Ungārija, palielināja izdalītās pārtikas apjomu.

2. attēls. Sniegtā pārtikas palīdzība 2014.–2017. gadā (tūkstošos tonnu)

Avots: *FEAD* kopējais rezultātu rādītājs (rādītājs Nr. 11), 2014.–2017. gads.

Lielākā daļa dalībvalstu, kas sniedza pārtikas palīdzību, izvēlējās piešķirt pārtikas produktu kopumu patēriņam mājās — visbiežāk vienas vai vairāku veidu standarta pārtikas paku formā. Šādu risinājumu izvēlējās Beļģija, Bulgārija, Čehija, Igaunija, Latvija,

[11] Francija nesniedza aprēķinus rādītājam 14f (bezpajumtnieki).

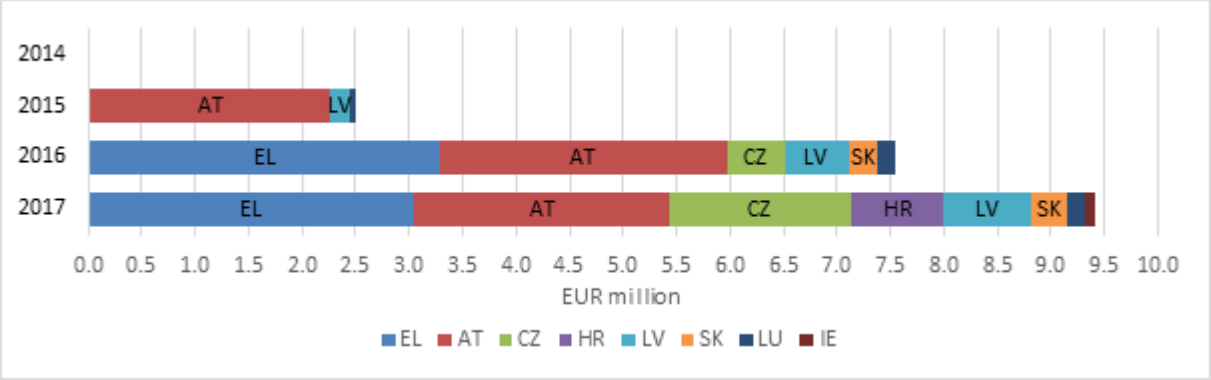
Lietuva, Malta, Polija, Portugāle, Slovākija, Spānija un Ungārija. Citās dalībvalstīs partnerorganizācijas palīdzību pielāgoja, lai tā atbilstu mērķgrupas vajadzībām (FI, HR, IE un SI). Dažas dalībvalstis nodrošināja gatavās maltītes arī skolēniem (CY, CZ, HR un IT) vai bezpajumtniekiem (FI, HU, IT, LV, PL un SK). Pārtikas palīdzību, ko partnerorganizācijas sniedza Bulgārijā, Kiprā, Spānijā un Ungārijā, pilnībā finansēja *FEAD*. Citās dalībvalstīs partnerorganizācijas papildināja *FEAD* pārtikas palīdzību ar pārtikas produktiem, ko finansēja vai ziedoja citi avoti.

DP I — pamata materiālā palīdzība

2017. gadā dalībvalstu piešķirtais pamata materiālās palīdzības apmērs bija par 25 % lielāks nekā 2016. gadā (9,4 miljoni EUR). Pamata materiālo palīdzību piešķīra šādas dalībvalstis: Austrija, Čehija, Grieķija, Horvātija, Īrija, Latvija, Luksemburga un Slovākija. Lielāko daļu pamata preču piešķīra trīs dalībvalstis, un tās bija Austrija, Čehija un Grieķija (sk. 3. attēlu). Visas minētās dalībvalstis, izņemot Austriju, pamata materiālo palīdzību sniedza papildus pārtikas palīdzībai. Pamata materiālās palīdzības apjoms būtiski palielinājās galvenokārt tāpēc, ka Čehija par 1,1 miljonu EUR palielināja sniegtās palīdzības apjomu, lai apmierinātu valsts vistrūcīgāko iedzīvotāju vajadzības. Turklāt Horvātija un Īrija, kas pamata materiālo palīdzību 2017. gadā sniedza pirmo reizi, kopējo palīdzības apjomu palielināja par aptuveni 1 miljonu EUR, par šo summu izsniedzot preces. Izsniegto preču vērtība palielinājās arī Latvijā un Slovākijā. Savukārt Austrijas un Grieķijas izsniegto preču vērtība bija par 530 000 EUR mazāka nekā 2016. gadā.

Dalībvalstis izsniedza skolas piederumus un higiēnas preces galvenokārt ģimenēm ar bērniem. Čehija, Horvātija un Slovākija sniedza palīdzību arī bezpajumtniekiem, izsniedzot viņiem higiēnas preces un citas preces. Ģimenēm ar bērniem cita starpā tika izsniegtas kancelejas preces un skolas piederumi (AT, HR, IE un LV), kā arī skolas somas (AT, HR un LV). Latvija un Slovākija izsniedza arī personīgās higiēnas preces, savukārt Horvātija palīdzībā iekļāva arī bērnu apģērbu un preces, sporta aprīkojumu un apģērbu. Bezpajumtnieki saņēma galvenokārt personīgās higiēnas preces. Čehijā bezpajumtnieki saņēma arī virtuves piederumus, apģērbu un mājsaimniecības veļu, bet Horvātijā — guļammaisus/segas un mājsaimniecības veļu.

3. attēls. Kopējā pamata materiālās palīdzības monetārā vērtība 2014.–2017. gadā (miljonos EUR)

Avots: *FEAD* kopējais rezultātu rādītājs (rādītājs Nr. 15), 2014.–2017. gads. Piezīme: 2014. gadā pamata materiālā palīdzība netika sniegta.

Dalībvalstis noteica atbalsttiesīgos galasaņēmējus vai nu ar vadošo iestāžu starpniecību, izmantojot sociālā nodrošinājuma datus, vai arī ar partnerorganizāciju starpniecību, izmantojot to zināšanas un informāciju par mērķgrupu sociāli ekonomisko situāciju un vajadzībām. Šāds risinājums atbilst *FEAD* programmas juridiskajam pamatam, jo katras dalībvalsts ziņā ir izlemt par to, kā noteikt vistrūcīgākās personas, pamatojoties uz objektīviem kritērijiem un apspriežoties ar ieinteresētajām personām. Dažās dalībvalstīs (IT, LT, LV un SI) vadošā iestāde lūdza galasaņēmējiem aizpildīt pieteikuma veidlapu, lai varētu saņemt atbalstu. Citas dalībvalstis izmantoja citas metodes. Luksemburgā speciālists izvērtēja katru galasaņēmēju atsevišķi, savukārt Somijā partnerorganizācijas lielākoties rīkoja "atklātus piegādes pasākumus" un izsniedza pārtiku ikvienam, kurš to lūdza. Gatavās maltītes bezpajumtniekiem parasti nodrošināja ikvienam, kurš to lūdza vai ieradās izdales punktos (FI, HU, IT, LV, PL un SK).

DP I — papildpasākumi

Dalībvalstis ziņoja, ka papildpasākumi, ko nodrošināja kopā ar pārtikas un/vai pamata materiālo palīdzību, veicināja vistrūcīgāko personu sociālo iekļautību. Strukturētā galasaņēmēju apsekojuma rezultāti parādīja, ka, piemēram, Itālijā pārtikas palīdzība un papildpasākumi bija ļoti būtiski sociāli atstumtām personām un viņu ģimenēm. Sniegtā palīdzība ne tikai apmierināja viņu pamatvajadzības un atvieglo viņu situāciju, bet arī veicināja sociālo iekļautību. Apsekojuma rezultāti atklāja, ka Bulgārijā papildpasākumi bija uzlabojuši galasaņēmēju informētību par sociālajiem un veselības aprūpes pakalpojumiem. Papildpasākumi bija arī stiprinājuši galasaņēmēju spēju pārvaldīt ģimenes budžetu, un daži galasaņēmēji pēc iesaistīšanās programmā bija atraduši darbu. Turklāt *FEAD* tīkla 2018. gada oktobra 12. sanāksmē notika nozīmīga paraugprakses apmaiņa starp septiņām dalībvalstu iestādēm vai partnerorganizācijām, kuras iepazīstināja un dalījās ar savu attiecīgo pieeju.

Lielākā daļa dalībvalstu piedāvāja vairāk nekā trīs veidu papildpasākumus, taču dažas dalībvalstis izvēlējās pievērsties vienai vai divām darbībām. 2017. gadā cita starpā tika īstenoti šādi papildpasākumi[12]:

- **sociālo konsultāciju / psihosociālie pakalpojumi** (BE, BG, CY, CZ, EE, FR, HR, HU, LV, SI un SK), piemēram, bezmaksas psiholoģiskais atbalsts bērniem valsts skolās (ja to pieprasīja vecāki/aizbildņi) vai konsultēšana sarežģītās dzīves situācijās;
- **konsultācijas par uzturu / padomi par veselīgu uzturu** (BE, BG, CZ, EE, FI, FR, HR, LU, LV, MT, PL, PT, SI un SK), tostarp padomi par pārtikas sagatavošanu, uzglabāšanu un pārstrādi, kā arī ēdiena gatavošanas darbsemināru un izglītojošu pasākumu organizēšana ar mērķi veicināt veselīgus ēšanas paradumus;
- **konsultēšana finanšu jomā / atbalsts budžeta plānošanā** (BE, BG, CZ, EE, HR, LV, MT, PL, SI un SK), piemēram, lai palīdzētu galasaņēmējiem samazināt parādsaistības;
- **informācijas sniegšana** par citām valsts iestādēm vai NVO un to sniegtajiem sociālajiem un medicīniskajiem pakalpojumiem (AT, BE, BG, CZ, EE, ES, FI, FR, HR, IT, LU un LV);
- **sociālie un brīvā laika pasākumi** (EE, FI, FR, LT, LU, LV, MT un SI), piemēram, sociāli ēdināšanas pasākumi, kultūras pasākumi, organizētas brīvdienas un vasaras nometnes bērniem, karnevāli / Ziemassvētku svinēšana, kā arī sporta pasākumi;

[12] Beļģijā, Francijā, Igaunijā, Kiprā, Lietuvā, Maltā, Rumānijā un Somijā *FEAD* papildpasākumus nefinansēja.

- **izglītojoši pasākumi un prasmju pilnveide/programmas** (EE, ES, FR, LV un SI), tostarp integrācija darba tirgū, valodu mācības vai darbsemināri par to, kā veicināt bērnu mācīšanos;
- **dažādu mājsaimniecībā nepieciešamu prasmju apguve** (BE, FR, HR, LU, LV, MT, PL un SI), galvenokārt ēdiena gatavošana, bet arī uzkopšana, šūšana, pārstrāde u. c.; kā arī
- **citi pakalpojumi/darbības**, tostarp konsultēšana par rīcību ārkārtas situācijā / katastrofas gadījumā (BG), pasākumu organizēšana atjaunojamo energoresursu enerģijas jomā (LU un MT), kā arī juridisko konsultāciju sniegšana (SI).

Dažas dalībvalstis uzskatīja, ka papildpasākumi ir īpaši nozīmīgi konkrētām vistrūcīgāko personu grupām. Piemēram, bērniem līdz 15 gadu vecumam (AT), bērniem, kuri mācās valsts skolās (CY), vecākiem, kuri bērnus audzina vieni, vai lielām ģimenēm (LT), sociāli nelabvēlīgākā situācijā esošām vecāka gadagājuma personām (CZ) un personām, kuras ir lielākā mērā izolētas mobilitātes ierobežojumu vai veselības problēmu dēļ, un/vai personām, kuras neuzticas oficiālajām iestādēm (SK). Šādos gadījumos darbību mērķis bija palīdzēt šīm personām sazināties ar konkrētām sociālajām vai veselības aprūpes iestādēm, kas tām varētu sniegt turpmāko palīdzību. Turklāt dažās dalībvalstīs partnerorganizācijas, sniedzot papildpasākumus, varēja iegūt informāciju par galasaņēmēju vajadzībām un uzlabot viņiem sniegto palīdzību (MT un SK).

DP II — sociālā iekļaušana

2017. gadā atbalstu sociālās iekļaušanas veicināšanai sniedza četras dalībvalstis, proti, Dānija, Nīderlande, Vācija un Zviedrija. Pēc Nīderlandes projekta "Apkaimes vecāka gadagājuma iedzīvotāji" grūtā iesākuma 2016. gadā tā īstenošanā 2017. gadā tika gūti ļoti labi rezultāti. Projekta mērķis bija mazināt nelabvēlīgākā situācijā esošu vecāka gadagājuma iedzīvotāju sociālo atstumtību. Pēc intensīvākas komunikācijas ar mērķgrupu Nīderlandei izdevās iesaistīt trīs reizes vairāk personu nekā 2016. gadā. Būtiskākais ir tas, ka pēc vienu gadu ilgas dalības programmā aptuveni 52 % iesaistīto vecāka gadagājuma iedzīvotāju joprojām piedalījās programmā, 39 % šo iedzīvotāju norādīja, ka ir paplašinājuši savu sociālā atbalsta tīklu, savukārt 43 % šo iedzīvotāju bija uzlabojuši savas digitālās un finansiālās prasmes.

Vācija īpaši rezultatīvi sniedza atbalstu pieaugušajiem, kas nesen ieradušies (galvenokārt romiem), un bezpajumtniekiem, kā arī uzlaboja viņu piekļuvi konsultāciju un atbalsta pasākumiem. Vairāk nekā 80 % atbalstu saņēmušo pieaugušo, kas nesen ieradušies, un bezpajumtnieku spēja izmantot sociālos pakalpojumus pēc piedalīšanās sociālās iekļautības veicināšanas pasākumos 2017. gadā. Labi rezultāti tika panākti arī pirmsskolas vecuma bērnu un viņu vecāku, kas nesen ieradušies, mērķgrupā, taču, lai līdz 2020. gadam sasniegtu mērķi sniegt palīdzību 19 700 bērnu un vecāku, būs vajadzīgi papildu pasākumi.

Dānija uzlaboja bezpajumtnieku situāciju, piedāvājot viņiem pajumti un sociālo darbinieku atbalstu. Līdz 2017. gadam bija notikusi saziņa ar 958 personām, kas ir 68 % no 2014.–2020. gada plānošanas periodam noteiktā mērķa (1400 personas). Programmas īstenošanas laikā piedāvātos sociālos pakalpojumus izmantoja par 15 % vairāk bezpajumtnieku, nekā plānots.

Zviedrija 2017. gadā divkāršoja palīdzību saņēmušo ES/EEZ pagaidu mobilo pilsoņu skaitu (no 505 personām 2016. gadā līdz 1097 personām). Zviedrija lika uzsvaru uz darbībām, kuru mērķis ir veicināt integrēšanu kopienā, piemēram, sniedza informāciju par patversmju atrašanās vietu, kā arī par migrantu likumiskajām tiesībām un pienākumiem un

piedāvāja tulkošanas pakalpojumus un konsultācijas veselības aprūpes jomā. 64 % no personām, kas saņēma pēdējos minētos pakalpojumus, minēja, ka, pateicoties saņemtajai palīdzībai, tās spēj labāk parūpēties par savu veselību un higiēnu.

Šķēršļi īstenošanai

Programmas ciešā uzraudzība, kā arī izveidotā iestāžu un partnerorganizāciju ciešā sadarbība palīdzēja pārvarēt daudzus radušos šķēršļus. 2017. gadā veiktie novērtējumi un apsekojumi arī palīdzēja konstatēt problēmas un nodrošināja dalībvalstīm problēmu risināšanai noderīgu informāciju.

Dažās dalībvalstīs radās galvenokārt šādi šķēršļi:

(i) grūtības sazināties ar galasaņēmējiem un/vai iegūt no viņiem informāciju juridisku ierobežojumu un kultūras atšķirību dēļ, kā arī stigmatizācijas risks (DE, DK, IT, NL, SE un SK);
(ii) sarežģītas publiskā iepirkuma procedūras un/vai kontroles sistēmas, kas aizkavēja pārtikas izdali un/vai apgrūtināja procesus (ES, FR, IT, LU un PT);
(iii) nepietiekamas partnerorganizāciju spējas, kas liedza tām izplatīt palīdzību biežāk/plašāk vai piedalīties programmā (EE, ES un PT);
(iv) atsevišķu preču sliktā kvalitāte vai trūkums (EE, ES un FR);
(v) problēmas palīdzības izdales plānošanā un loģistikā, kā rezultātā dažos gadījumos sadale aizkavējās vai preces netika izdalītas (LV, MT, PL un SK);
(vi) galasaņēmēju sūdzības par pārtikas paku svaru, ierobežoto daudzveidību, konkrētu preču trūkumu, kā arī informācijas trūkums par izdales laiku/vietu (BE, ES, FI un MT); kā arī
(vii) vadošo iestāžu vai partnerorganizāciju problēmas saistībā ar uzraudzības datu vākšanu; šo problēmu dēļ dalībvalstīm bija jāpārskata dažu rādītāju vērtības, kas tika paziņotas 2015. un 2016. gadā (HU, HR, ES, DE, DK un SE).

Divas dalībvalstis saskārās ar citiem šķēršļiem, kas 2017. gadā ietekmēja izdalītās pārtikas kopējo apjomu un kopējo palīdzības galasaņēmēju skaitu. Rumānijā pārtikas izdalīšanu 2017. gadā pārtrauca institucionālu izmaiņu dēļ, kuru rezultātā bija jāpārstrādā darbības programma. Portugāle pārtikas izdalīšanu atsāka 2017. gadā, taču tas notika tikai novembrī, turklāt pārtikas izdale bija iespējama tikai valsts kontinentālajā daļā un autonomajos reģionos netika veikta.

Dažas valstis ziņoja par galasaņēmēju skaita samazināšanos, kā iemesls bija nabadzības līmeņa pazemināšanās; tā ir pozitīvi vērtējama tendence, taču problēma ir tā, ka dažos gadījumos valstis mainīja kritērijus, pēc kuriem nosaka nabadzību un/vai atbilstību *FEAD* prasībām (EE, LV, SI un SK).

Horizontālie principi

Dalībvalstis uzskatīja, ka Eiropas Sociālais fonds (ESF) un *FEAD* viens otru pastiprina un/vai papildina. Bulgārija ziņoja, ka gan *FEAD*, gan arī ESF programmu īstenošana palīdzēja sasniegt stratēģijas "Eiropa 2020" mērķus mazināt nabadzību un sociālo atstumtību ES. Čehijā daudzas *FEAD* partnerorganizācijas veica darbu arī saistībā ar ESF finansētiem projektiem un uzskatīja, ka to darbības cita citu papildina. Turklāt daudzos gadījumos papildināmība ar ESF finansētām iniciatīvām izrietēja no papildpasākumiem (piemēram, galasaņēmēji tika informēti par ESF darbībām). Austrija, Čehija, Horvātija, Igaunija, Itālija,

Kipra, Luksemburga, Malta, Slovēnija un Ungārija izveidoja koordinēšanas/darba grupas, lai nodrošinātu programmas papildināmību ar ESF. Dānija, Francija, Latvija, Somija un Vācija īstenoja citus koordinēšanas risinājumus. Šie mehānismi nodrošināja stabilu pamatu koordinēšanai un ļāva izvairīties no iespējamas dubultās finansēšanas. Piemēram, Vācijā viens *FEAD* projekts 2017. gadā tika pārtraukts, jo tai pašai iedzīvotāju grupai bija paredzēts jauns ESF projekts.

Dažas dalībvalstis pieņēma visaptverošu pieeju dzimumu līdztiesības un diskriminācijas novēršanas jomā un šo horizontālo principu piemēroja dažādos projekta cikla posmos[13]. Visas dalībvalstis nodrošināja, ka, piemēram, palīdzība ir balstīta tikai uz vajadzībām un ka netiek pieļauta diskriminācija dzimuma, etniskās izcelsmes un citu apsvērumu dēļ. Turklāt dažas dalībvalstis izstrādāja dzimumu līdztiesības un diskriminācijas novēršanas pamatnostādnes vai organizēja darbseminārus partnerorganizācijām (DE un LV) un piemēroja dzimumu līdztiesības pieeju, izvēloties partnerorganizācijas vai darbiniekus (DK, HR un SK), un/vai ņēma vērā mērķgrupu, piemēram, vecāku, kuri audzina bērnus vieni, vai personu ar invaliditāti, īpašās vajadzības (CZ, ES, HU, MT, PL, SE un SK).

> Slovākijā dzimumu līdztiesības princips tika ņemts vērā visos projekta posmos. Pieņemtie pasākumi attiecās uz: i) darbinieku atlasi (netiek pieļauta diskriminācija dzimuma, vecuma, etniskās izcelsmes, reliģiskās piederības vai invaliditātes dēļ), ii) partnerorganizācijas pienākumiem (prasība ievērot dzimumu līdztiesības principu visā īstenošanas periodā), kā arī iii) pārtikas un pamata materiālās palīdzības izvēli — tajā bija jāņem vērā galasaņēmēju īpašās vajadzības, tostarp dzimums, vecums un ģimenes

Lai samazinātu pārtikas atkritumus, dažas dalībvalstis (galvenokārt BG, EE, ES, IT, LT, LV, MT, PL un SI) izplatīja pārtiku ar ilgu glabāšanas laiku un neizdalīto pārtiku piešķīra citām (labdarības) organizācijām vai citiem galasaņēmējiem[14]. Citas dalībvalstis koncentrējās uz to, lai pēc iespējas samazinātu nevajadzīgu produktu izdali, nodrošinot, ka izvēlētā pārtika atbilst mērķgrupu vajadzībām un gaumei (CY, IE, PT un SK). Turklāt Luksemburgā un Horvātijā attiecīgi 34 % un 4 % no izplatītās pārtikas bija ziedota. Programmas īstenošanas laikā izmantotās ziedotās pārtikas daļa joprojām ir maza, taču, ņemot vērā jaunos vienkāršotos noteikumus, kas stājās spēkā 2018. gada augustā, ir gaidāmi uzlabojumi.

Dažas dalībvalstis ņēma vērā plašākus klimata un vides aspektus. Tās izvēlējās ilgtspējīgus materiālus (AT, CZ, LU un PL), centās samazināt transporta izmantošanu un oglekļa emisijas (FI, HU, LU un LV), noteica vides prasības piegādātājiem (FR un HR) un/vai organizēja izglītojošus darbseminārus galasaņēmējiem par vides jautājumiem (BE, LV un PL).

Vairumā dalībvalstu galasaņēmējiem izdalītās pārtikas veidus noteica, apspriežoties ar uztura speciālistiem un/vai partnerorganizācijām[15]. Pieņemot lēmumus, tika ņemtas vērā arī galasaņēmēju vajadzības un ēšanas paradumi. Lai palīdzētu galasaņēmējiem nonākt pie sabalansēta uztura, daudzas dalībvalstis piedāvāja pārtiku ar zemu ogļhidrātu, sāls, cukura un tauku saturu, kas bagāta ar olbaltumvielām, šķiedrvielām, vitamīniem un minerālvielām (BG, CZ, ES, HR, LT, PT, SI un SK). Turklāt Lietuvā izdalei paredzētajai pārtikai bija jāatbilst valsts noteikumiem par uzturvērtību un piemērotību izdalīšanai. Papildus tam daudzas

[13] Regulas (ES) Nr. 223/2014 5. panta 11. punkts.
[14] Regulas (ES) Nr. 223/2014 5. panta 13. punkts.
[15] Regulas (ES) Nr. 223/2014 5. panta 13. punkts.

dalībvalstis, īstenojot papildpasākumus, piedāvāja galasaņēmējiem ēdienu gatavošanas kursus/darbsemināru (BE, FR, HR, LU, LV, MT, PL un SI) un/vai konsultācijas par veselīgu un sabalansētu uzturu (BE, BG, CZ, EE, FI, FR, HR, LU, LV, MT, PL, SI un SK).

Spānija rūpīgi izvērtēja piedāvāto pārtiku, lai nodrošinātu, ka izsniegtie produkti galasaņēmējiem nodrošina veselīgu un sabalansētu uzturu. Pārtikai bija jāatbilst vairākām prasībām, piemēram, i) jāapmierina galasaņēmēju uztura vajadzības, ii) jāveicina daudzveidīga uztura uzņemšana, iii) jānodrošina organismam nepieciešamā enerģija un jāsaglabā veselīgs līdzsvars, iv) jāsamazina uzturvielu nepietiekamība iedzīvotāju grupā, kas saņem palīdzību, kā arī v) jāapmierina konkrētu neaizsargātāko iedzīvotāju grupu (bērnu) vajadzības. Turklāt bija jānodrošina iepirktās pārtikas atbilstība fiziskajām, ķīmiskajām un mikrobioloģiskajām prasībām, kā arī prasībām attiecībā uz piesārņotājiem un marķējumu. Papildus tam pārtika tika izvēlēta, apspriežoties ar uztura speciālistiem.

Strukturēti galasaņēmēju apsekojumi

Galasaņēmēju apsekojumos, ko 2017. gadā veica DP I īstenotājas dalībvalstis, atklājās, ka *FEAD* nodrošinātajai palīdzībai ir bijusi izšķirīga nozīme galasaņēmēju mājsaimniecībās. Galasaņēmēji kopumā uzskatīja, ka saņemtajai palīdzībai ir bijusi izšķirīga nozīme viņu vai citu mājsaimniecības locekļu dzīvē. Šādu atbildi sniedza, piemēram, 75 % galasaņēmēju Beļģijā, 93 % — Igaunijā, 93 % — Somijā, 87 % — Īrijā, 76 % — Horvātijā un 73 % galasaņēmēju Slovākijā. Turklāt lielākā daļa respondentu minēja, ka gadu iepriekš viņi vai viņu mājsaimniecības locekļi nebūtu varējuši iegādāties preces, ko izdalīja, izmantojot *FEAD* finansējumu. Šādu atbildi sniedza, piemēram, 64 % respondentu Igaunijā, 60 % — Somijā, 52 % — Luksemburgā un 80 % respondentu Slovākijā.

Apsekojumu rezultāti parādīja, ka lielākajā daļā dalībvalstu papildpasākumi tiek uzskatīti par noderīgiem vai ļoti noderīgiem; tika konstatēta arī pozitīva saistība starp papildpasākumu nodrošināšanu un vispārējo apmierinātību ar *FEAD* atbalstu. Apsekojumu rezultāti parādīja arī to, ka lielākā daļa programmas galasaņēmēju bija to dalībvalstu pilsoņi, kurās palīdzība tika izdalīta (90 % Somijā, 67 % Francijā, 70 % Itālijā, 87 % Slovēnijā), izņemot Luksemburgu, kur lielākā daļa galasaņēmēju bija citu valstu valstspiederīgie. Dažas dalībvalstis arī ziņoja, ka lielākajai daļai iedzīvotāju, kuri saņēma palīdzību 2017. gadā, *FEAD* atbalsts tika sniegts arī iepriekšējos gados (šādu atbildi sniedza 85 % respondentu Igaunijā, 96 % — Spānijā, 76 % — Somijā un 81 % respondentu Francijā).

Apsekojumos arī atklājās vairākas palīdzības sniegšanas jomas, kurās nepieciešami uzlabojumi, piemēram, izsniegtās pārtikas apjoma un daudzveidības ziņā, kā arī veidos, kā pārtika nonāk pie galasaņēmējiem. Spānijā galasaņēmēji lūdza daudzveidīgāku pārtiku atbilstīgi to kultūras daudzveidībai. Igaunijā daži galasaņēmēji ziņoja, ka saskārušies ar grūtībām pārtikas palīdzības saņemšanā, — problēmas radīja pārtikas paku svars vai attālums līdz izdales centriem. Itālijā partnerorganizācijas uzsvēra lielo administratīvo slogu, ko rada sadarbība ar brīvprātīgajiem, kuri sniedz palīdzību.

Izvērtējumi

Dalībvalstis, kas īstenoja DP II, veica programmas izvērtējumus vai pētījumus, lai novērtētu palīdzības sistēmu un gūtu priekšstatu par dažādo mērķgrupu situāciju. Vācija izvērtēja mērķgrupu sākotnējo situāciju un to, kā sniegtais *FEAD* atbalsts ir šo situāciju ietekmējis. Rezultāti tika izmantoti, lai plānotu *FEAD* finansējuma otro kārtu.

Dažas dalībvalstis, kas īstenoja DP I, strukturēto galasaņēmēju apsekojumu papildināja ar citiem izvērtējumiem vai pētījumiem. Francija veica pētījumu, kurā salīdzināja programmas sešās dalībvalstīs, un atklāja, ka Francija un Čehija galasaņēmējiem nodrošina visdaudzveidīgāko pārtiku. Lietuva veica programmas pilnīgu novērtējumu, lai konstatētu jomas, kurās nepieciešami uzlabojumi, un cita starpā konstatēja, ka ir jāveicina programmas un valsts nodarbinātības, veselības un sociālās politikas savstarpējā papildināmība un jāsekmē paraugprakses apmaiņa partnerorganizāciju starpā.

4. SECINĀJUMS

2017. gadā *FEAD* programma vietējā līmenī tika īstenota atbilstīgi iecerētajam. Lielākā daļa dalībvalstu īstenoja labi izstrādātu un pienācīgi funkcionējošu programmu, ko vadošās iestādes pastāvīgi pārskatīja un uzlaboja. Pamata materiālās palīdzības sniegšana, kas sākotnēji nenodrošināja gaidītos rezultātus, nesen kļuvusi par DP I atbalsta otro nozīmīgāko komponentu. Ir palielinājies atbalsta saņēmēju skaits vairākās konkrētās mērķgrupās, un jo īpaši ir palielinājies atbalstu saņēmušo bezpajumtnieku skaits. Taču dažās dalībvalstīs līdz 2017. gadam bija sākts tikai īstenošanas sākotnējais posms un/vai nebija sasniegti plānotie rezultāti, tāpēc samazinājās kopējie pārtikas palīdzības sniegšanas rādītāji.

Četrus gadus pēc programmas īstenošanas sākuma daudzi vistrūcīgākie iedzīvotāji ES saņem efektīvu palīdzību. Neraugoties uz *FEAD* ierobežoto budžetu, tas papildina valsts pūliņus materiālās nenodrošinātības, nabadzības un sociālās atstumtības novēršanā. Nabadzības risku vispārējā samazināšanās ES norāda uz to, ka ir panākts vērā ņemams progress virzībā uz stratēģijas "Eiropa 2020" mērķu sasniegšanu. Dažās dalībvalstīs šīs tendences ir ietekmējušas atbalsttiesīgo galasaņēmēju noteikšanas kārtību. Saskaņā ar partnerorganizāciju datiem un aplēsēm kopumā *FEAD* atbalstu 2017. gadā saņēma 12,9 miljoni iedzīvotāju.

Daudzos gadījumos *FEAD* spēja sasniegt konkrētas vistrūcīgāko personu grupas, kas citādi nebūtu saņēmušas nekādu palīdzību. Tādas grupas ir, piemēram, personas, kuras nesaņem valsts palīdzību, jo tikai nedaudz pārsniedz nabadzības sliekšņa kritērijus, vai personas, kuras ir grūtāk sasniedzamas, jo tās ir bezpajumtnieki, personas ar invaliditāti, personas, kuras dzīvo nomaļās vietās vai nerunā vietējā valodā. Šai sakarā būtiska nozīme ir bijusi partnerorganizācijām, jo tām ir zināšanas un pieredze, kas vajadzīga, lai sasniegtu šīs grupas un sniegtu tām vajadzīgo palīdzību. Termiņa vidusposma novērtējumā tika uzsvērts, ka *FEAD* ir palīdzējis partnerorganizācijām paaugstināt profesionalitāti.

Papildpasākumi, kas ir jauns *FEAD* komponents, kāda iepriekšējā fondā nebija, kļuva pamanāmāki un tika labāk izstrādāti. Tie dod iespēju pamata pārtikas un materiālo palīdzību papildināt ar specializētām konsultācijām un ieteikumiem, kā arī mērķtiecīgām sociālās iekļaušanas darbībām, kas nodrošina izteiktāku iekļautības veicināšanas pieeju. Tam, vai *FEAD* finansē vai nefinansē šos pasākumus, nav nozīmes. Strukturēto apsekojumu rezultāti arī apstiprināja papildpasākumu pozitīvo ietekmi.

***FEAD* elastībai, kas dod iespēju dalībvalstīm (arī partnerorganizācijām) pieņemt lēmumus par to, kā un kad sasniegt mērķgrupas, bija ļoti būtiska nozīme, lai veidotu uz savstarpēju uzticēšanos balstītas attiecības ar galasaņēmējiem.** Vairākās dalībvalstīs, jo īpaši tajās, kas īsteno sociālās iekļaušanas darbības, partnerorganizācijām bija vajadzīgs zināms laiks, lai sasniegtu mērķgrupas un izveidotu ar tām pozitīvas attiecības. Bija vajadzīgas dažādas stratēģijas, un partnerorganizācijām bija jāpielāgojas dažādām situācijām. Nepārtrauktā labas prakses apmaiņa *FEAD* tīklā un *FEAD* ekspertu grupā, kā arī apspriedes ar

partnerorganizācijām ES un valstu līmenī ir palīdzējušas vēl vairāk uzlabot partnerorganizāciju spēju sasniegt mērķgrupas. Arī strukturētie galasaņēmēju apsekojumi ļoti palīdzēja dalībvalstīm noteikt programmas nepilnības un stiprās puses, kā arī labāk iepazīt mērķgrupas.

Vairākas dalībvalstis veica būtiskus programmas pielāgojumus, lai padarītu to efektīvāku un nodrošinātu lielāku ietekmi uz mērķgrupām, taču vairākās jomās joprojām nepieciešami uzlabojumi. Dalībvalstis pieņēma ilgtermiņa plānošanas pieeju, reorganizēja partnerorganizācijas un/vai palīdzības sadales procesu, kā arī regulāri apkopoja galasaņēmēju viedokļus. Dažas dalībvalstis veica arī revīzijas un programmas izvērtējumus. Turklāt vairākas dalībvalstis palielināja finansējumu jau iesāktajiem, bet vēl nepabeigtajiem projektiem, kuriem bija labi rezultāti (nevis iesāka jaunus projektus), palielināja aptverto mērķgrupu skaitu vai paplašināja mērķgrupu loku, uzlaboja galasaņēmējiem izsniegtās preces vai palielināja to klāstu, kā arī meklēja jaunas iespējas sadarboties ar galasaņēmējiem un vairot viņu uzticību. Dalībvalstīm būtu jānovērš atlikušās nepilnības, kas saistītas ar ikgadējo ziņojumu pilnīgumu, aktuālajām problēmām palīdzības sniegšanā un saistītajiem finanšu izpildes jautājumiem, cita starpā organizējot mērķtiecīgas ikgadējās pārskatīšanas sanāksmes.